

Dr. Jos. C. Oblak: **V okrilju Visoke Tatre**

(Dalje.)

Tatranski granit in Tatranska jezera.

Na terasi pod Tatro v rajskih njenih gozdovih, so nastala cela mesta vil in sanatorijev, na skrajnem vzhodu prelepa Tatranska Lomnica z Matliari, ki so le nekako »predmestje« Lomnice. Nekako v sredi te ogromne gozdne terase se košatita Stari in Novi Smokovec, dalje proti zahodu Tatranska Poljanka, Vyšne hagy in končno na skrajnem zahodu prelestno Štrbsko pleso s svojo naselbino, ta »biser tatranski«. Je edino večje jezero izven velegorskega območja zunaj na terasi pred Visoko Tatro, pomaknjeno na skrajni južnozahodni rob, kjer te vabi s sirensko močjo: stopi v raj, do katerega ni več daleč! Že na tem jezeru si — izgubljen. Ne morem si misliti pravega gorskega sinu, ki bi odolel glasu tega neizrekljivo čarobnega jezera (po celem svetu znanega pod imenom »Csorbazee«) v očigled naj-mogočnejših, ki stoje v njegovem ozadju v najzapeljivejši pozi in formi, vsak zase individualnost: v ospredju Konačista, Patria, Solisko, Ostra in toliko drugih neimenovanih, v ozadju nad vse krasna centralna figura Vysoke, v zahodnem ozadju pa tolikokrat imenovani pesniški vrh Krivanja.

Nepregledna se ti vidi vrsta vrhov, gledana od Popradske doline ali boljše ravnine, ki je bolj visoka planota nego dolina v našem smislu. Zanimivost zasede je, da ne razločiš na prvi pogled, kateri vrh je najvišji. Tudi, če pogledaš v karto, vidiš, da se giblje višina najvišjih vrhov večina med 2300 do 2600 m; postavljeni pa so tako eden tik drugega, da ne moreš zanesljivo zmotriti niti 300 m višinske razlike, ki je vendar precej znatna.

Ostre forme vrhov in grebenov spominjajo na dolomitske oblike. A kar te najbolj zavzame, so te čudovite barve. Kolorit Tatre je čisto svoj; osnovna barva je temna, od katere se odraža čudovito svetlo zelenje borov, macesnov in zopet temnejših smrek. Za hip so me spomnile te barve na Etno, toda enolične kupole vulkanske Etne se ne dajo dalje primerjati z bizarnostjo Tatranskih štitov, stolpov in grebenov... Poseben kolorit daje Tatri po golih granitnih pobrežjih

neki olivnozeleni lišajasti mah. Čim bolj se ji bližaš, tem bolj pride do veljave čarobni kontrast barv, ki se ponekod čudovito prelivajo od temnorjave do najsvetlejšega zelenja, kakršno vidiš pri nas le spomladi na bukovih gozdovih. Poleg tega leži v zgodnjem poletju v kotlah in špranjah še sneg, ki pa kmalu izgine — te bele lise skoro kričijo v bujni barvni mešanici s temnim osnovnim tonom. Osnovni ton pa daje Tatri milootožni izraz. Ako vse to prelije in pretke še žarna luč vzhajajočega ali tonečega solnca, se vrši pred tvojimi strmečimi očmi čarobna prirodna igra prelivajočih se barv; zares je to pravljica, ki ti ostane zapisana v tvoji duši celo življenje.

Tatranski granitni vrhovi stoje tu s svojimi razgaljenimi granitnimi stenami, kakor da so jih iz granitnih blokov sezidali ciklopi, jih raznesli in nametali v višino do 2600 m in še nekaj čez.

Na takih granitnih temeljih sloni hiša človeštva — naša zemlja.

Morda nikjer nisem tako globoko občutil veličastnosti človeškega veledoma, kakor ob pogledu na to granitno zgradbo; tako neposredno se dvigne nad ponižno položno okolico ta ogromna masa, kakor da je nekoč zavrelo nekaj v sredini zemlje, da se je razpočila in je nenadoma izbruhnilo iz temeljev naše zemlje na tisoče okamenelih raket pod nebesni svod. Nehote, a z elementarno silo te zgrabi misel: »Kdaj, odkod, zakaj?« Tudi kot lajika te potegne za seboj eminentno geološki problem. Sam granit! Kdo ne pozna te tolikokrat tudi v pesniških primerih imenovane krasne zrnate kamenine, tega simbola trdnosti, veličastja, neminljivosti, večnosti? Saj ga imamo tudi doma na Pohorju, a tudi drugod ga je, kakor v Vogezih in Sudetih, pa tudi v drugem češkem gorovju; res! toda ne v takih grandioznih formah nagromadenega do višine 2600 m! Temelji zgradbe človeškega veledoma vrženi pod nebo! Grozno-veličastna misel te navdaja: ta razmeroma tenka, rušljiva skorja, ki obdaja našo zemljo, ki je v svoji notranjosti le bolj ali manj trdna, goreča in tekoča masa, mora vendarle imeti trdne temelje, ustvarjene ji od vulkanskih prasil naše zemlje, da se ne pogrezne in sesede. In ti so iz — granita. Le-ta je tu v Tatri nanešen kakor na streho hiše človeštva.

Kaj je granit? Kakor nas uči novejša geologija, je to eruptivna zrnata masa, zrnata mešanica najrazličnejših mineralij, a pglavitna sestavina je kremen dveh vrst živec (Feldspat) in dvoje blestnikov (Glimmer).

Druge neštete sestavine, ki jih eni vrsti granita povse manjka, dočim jih ima druga še vse več, dajejo najrazličnejšim vrstam granita najraznovrstnejše barve: od sive do rjave, zelene, rdeče, v Smrečinah (Fichtelgebirge) najdeš celo moder granit. Prevladuje temna barva. Eruptivna masa je to, ki pa nima z lavo nobene sorodnosti ali sličnosti. To nas privede do enega najzanimivejših poglavij stare geologije, ki je smatrala granit kot sediment, stvorjen pod vse drugačnimi razme-

rami pravekov, in do nove geološke teze ognjenotekočega izvora granita, o vulkanskem globinskem in površinskem kamenju, do razlike med efektom počasnega in efektom hitrega ohlajenja tekočih mas. Poglavlje, v katero se kot lajik ne morem spuščati. Vsekakor bo segel vsak pravi prijatelj prirode po popularno pisani eni ali drugi geološki knjigi.

Le hipno te zgrabi taka misel ob pogledu na vso to bizarno granitno gorsko gmoto, katero kot popotnik vendar le uživaš predvsem kot estetsko lepo, harmonično celoto. Čustveno premagan, si čisto nezmožen poglobiti se celo v estetske finoče teh form, nikar pa še v detajle geoloških tajnosti.

Če gledaš to veličastno sklenjeno armado iznad gozdne terase nad Popradsko dolino, se ti zdi kakor neprodorna falanga mrkih mitičnih velebitij z golimi rebri svojih orjaških prsi. Skoro grozen in odbijajoč je prvi pogled nanjo...

In bila bi vsa Tatra skoro odvrtna s svojim temnim granitom, da ji ravno ta granit ni stvoril one posebnosti, ki ji vedré njeno temno obličje. To so njena jezera.

Granit ne propušča vode, zato je v vsaki tatranski kotanji tudi — jezero. Dočim so v Dolomitu in apnencu gorske kotanje suhe in prazne in so razmeroma redka jezera večinoma zvezana med seboj podzemsko (kakor n. pr. Triglavska), pada v Tatri voda iz enega jezera v drugo v tisočih kaskadah in slapovih preko granitnih skalnatih pragov — iz višje kotanje v nižjo. In tudi ti nešteti slapovi so Tatranska posebnost; največja znamenitost pa so vendar njena brezštevila jezera.

Preko 100 jih je in ta dajejo Tatri svoj edinstveni čar. Leže tik pod temnobojnimi stenami, iznad katerih štrle v nebo razni »štiti« in »veže« (t. j. stolpi), tako divjeromantično, da v tem oziru vzdržujejo primero z njimi pri nas' k večjemu Bohinjsko, Rabeljsko in Klanški jezeri. Še bolj te morda spominjajo na Mizurino ali Dürren See pri Toblachu v Dolomitih. A vsa ta alpska jezera so belo zaprodna in kolikortoliko vedrega značaja, tu pa so izvečine temna in globoka. Ako stojiš ob takem večjem plesu ali stawu,* kakor je n. pr. »Morsko oko« na poljski strani, ko ga razgiblje znana huda Tatranska sapa, se ti zdi, da si na morskem bregu kje ob Jadranu, kjer so najbolj divji bregovi in najgloblje morske vode.

Tudi naša Triglavska jezera me spominjajo nanje, a so vendar čisto svoje vrste. Toda Triglavska kar izginejo spričo njih, tako po številu kakor velikosti. Sicer so pa ta očesca ono, kar Tatro neizmerno poživi in so, rekel bi, potrebna; brez njih bi bila Tatra skoro

* Jezero slovaški = pleso, a poljski = staw (primerjaj nemško besedo »stauen« = zajeziti!).

predivja. Ta očesca ji rišejo milejše poteze v njen resni, grozno veličastni obraz. A tudi ta očesa so temna, le tu in tam se prijetno odraža kako »zeleno pleso« s prijaznejšo svetlejšo bojo.

Ta jezera se prelivajo eno v drugo kakor Plitvička, katerih modrina in krasota mi je vzplavala hipno pred mojo dušo; a njihov kolorit je ves drug, pa tudi Plitvička okolica ima ves drug značaj: odsev nebeške miline; in občutil sem vso njih lepoto, ki je svetovna znamenitost. A Tatarska te s svojo otožnostjo in ponekod turobno-grozno okolico naravnost pretresejo.

Največja jezera v Tatri so na poljski strani Tatre, največje slovaško pa je — Štrbsko. (Dalje pride.)

Janko Mlakar:

Hochkönig in Dachstein.

(Dalje.)

Dachstein.

Vsak ljubitelj narave, ki se vozi ob lepem vremenu ob ljubkem Hallstattskem jezeru, občuduje mogočno gorovje, ki se v silnih sivih in snežnobelih pragovih vzdiguje skoraj naravnost iz vodne gladine proti nebu.

To je Dachstein. Pa ni to samo ena gora, marveč celo gorovje, 870 km² obsegajoča, nad 2000 m visoka planota, iz katere se dviguje več lepih vrhov. Najvišji med njimi je Hoher Dachstein (2992 m). Dohod olajšuje več lepih planinskih domov: iz Hallstatta Simonyhütte, iz Ramsau Austriahütte in od severa Adamekhütte. Najlepša izmed teh tur je prehod od Hallstatskega jezera h Gosauskemu, torej iz Simonyhütte v Adamekhütte. Obratno, kakor sem jaz šel, je vsled strmega vzpona s Hallstatskega ledenika manj priporočljivo. Seveda meni ni kazalo, z Werfna, kamor sem sestopil s Hochkōniga, iti najprej v Hallstatt, potem pa od tam na Dachstein. To bi bilo tako, kakor bi hotel z levico seči v desni žep.

Peljal sem se torej naravnost po železnici v Golling, od tod pa s poštnim avtom skozi slikovito Lammertal v Abtenau, ki leži v severovzhodnem vznožju gorovja Tennengebirge. Ker sem imel do Adamekhütte enajst ur hoda in rad porabim jutranji hlad, sem že zapustil prijazno vas, ko je še vse ležalo v Morfejevem objemu. Nebo je bilo brez oblakov in vitki Bleikogel (2409 m) nad dolino tako blizu, da bi ga kar prijel in nanj sedel. Prijetno je bilo hoditi po lepi cesti, brez strahu, da te zavije v prah kak avto ali podere kak motocikel.

Ko zavijem proti letovišču Annaberg, zapustim cesto in jo udarim po bližnjici doli k potoku Lammer. Tako sem se ognil velikanskemu ovinku, ki ga naredi tu cesta. Pri siromašni kapelici, postavljeni na čast sv. Janezu Nepomuku, zagledam most in tablo, ki me je poučila,

da se začne onstran potoka zaznamenovana steza na Zwieselalpe (1584 m). Poleg mostu stoji star »marterl«, če sploh še stoji. Vsaj takrat, ko sem ga jaz videl, je visel tako, kakor bi premišljeval, ali naj vstane ali naj pade. Najbrže ga bo kmalu — če ga še ni — zadela usoda — mostu, o katerem pripoveduje napis pod sliko, s primernim besedilom:

»Bruckle ganga,
Bruckle bracha,
Obigfolla
Und dersoffa.«

V gorenjskem prevodu se ta napis glasi tako-le:

»Na brv stopiva,
Se brv zrušiva,
V vodu čofiva,
Se vtopiva.«

Sedanji most je dober in trden; zato se nikomur ni treba bati, da bi mu kdaj postavili kak — »marterl«.

Onkraj potoka se jame steza dvigati, pa ne posebno strmo. Na prvem ovinku sem došel večjo družbo štirih dam iz vseh štirih letnih časov in dva gospoda, ki sta imela črevlje, dobre za Matterhorn, poleg tega pa svitle rokavice in monokle. Avtomobil, s katerim so se pripeljali, menda iz kopališča Abtenau, sem srečal doli malo pred mostom, ko se je prazen vračal.

Šel sem hitro mimo; kajti »salonskih« planincev ne vidim rad. Zdi se mi, da spadajo prav tako malo v planine, kakor moderni šolni z visokimi petami k slovenski narodni noši.

Pot se jako vleče; šele po štiriurni hoji sem prišel do gostilne, ki jo je podjetni posestnik planine združil s planšarijo. Ker sem bil še tešč, sem malo pogledal, kam bi sedel k zajtrku.

Na prostoru pred hišo je bilo vse polno gostov. Slednjič sem vendar le iztaknil mizo, pri kateri sta sedela samo dva, gospod in gospa. Ko sem z vljudnim vprašanjem, če je dovoljeno, prisedel, je on gledal grdo, ona pa strupeno. Izprva sem mislil, da ti »prijazni pogledi« veljajo meni; a sčasoma se je pokazalo, da sem s svojim prihodom prekinil majhen zakonski prepriček.

Ko sem namreč vprašal, kje je toliko hvaljeni razgled s Zwieselalpe — izpred gostilne je namreč pogled jako omejen — je gospod takoj vstal in me povabil s seboj. Očividno je željno zgrabil za to priliko, da se je otesel »ljubeznive« družbe boljše zakonske polovice.

Po komaj četrturni hoji prideva na vzvišen prostor, kjer se nama je odprl eden izmed najlepših, a tudi najlažje dostopnih razgledov na Salzburškem. Na edini, zložnim turistom namenjeni klopi sta sedela dva človeka različnega spola. Držala sta se za roke in si gledala v oči.

»Zato jima pač ni bilo treba priti sem gori in nama zasesti prostor«, pravi nekam pikro moj tovariš in se zlekne v travo. Gotovo je govorila iz njega — nevoščljivost. Morda se je pri tem pogledu spomnil na svojo družico, ki jo je pustil doli pred gostilno. Jaz sem prav rad legel na mehka zelena fla. Kajti tako-le v zelenju sedeti in gledati v božji svet, to je užitek, s katerim si človek lepo, ceno in, brez greha oslajša tostransko, večkrat tako grenko življenje.

Naravnost pod menoj so ležala Gosauska jezera, obkrožena od temnih gozdov, nad katerimi se dvigujejo strahovito razsekani gorski grebeni. Mene je seveda predvsem zanimal Dachstein. Kakor kralj sedi ponosno na svojem ledenem prestolu, obdan od sivih strmih vrhov. Z veseljem sem pa tudi pozdravil Übergossene Alm, ki se je kar kopala v solncu, seveda zame dva dni prepozno. Bolj daleč na obzorju sem zagledal same stare znance iz prejšnjih tur: Hochalpen Spitze, Ankogel, Grossglockner, Wiesbachhorn in Venediger. In na vse te planinske krasote je vsipalo dobrotno solnce svoje žarke. Bilo je prijetno toplo in čudovito mirno. Ptiči so molčali, šum iz gostilne naju ni dosegel, zaljubljenca na klopi sta se pa itak samo z očmi pogovarjala.

To sladko tišino pretrga naenkrat moj sosed. »Poglejte ju, še vedno se držita za roke in sta slepa za vse drugo. To je mlada zakonska dvojica, ki je prišla sem v gore uživat medene tedne. Pa ju bo kmalu minulo. Črez nekaj let ne bosta več tako skupaj tiščala. Tam v Švici sem videl nekje na klopi to-le napisano: ‚Tu sem bil s svojo ženico; bilo je nebeško.‘ Nekdo je pa pozneje spodaj pripisal: ‚Tu sem bil brez svoje ženice; bilo je še bolj nebeško...‘

»Glejte, tudi jaz sem včasih tako-le sedel kakor onadva, zdaj pa...«

Mesto da bi bil povedal, kako zdaj sedi, je udaril s palico z vso jezo po tleh. Udarec seveda ni bil namenjen nedolžnim planinskim cveticam.

»Vi pa hodite sami po svetu,« se ozre po tem izbruhu jeze vame. »Ali ste poročni prstan previdno skrili, ali pa ste morda tako pametni, da se niste poročili?«

»Ne, ničesar nisem skrnil,« nasmehnil sem se. »Sam sem in sam ostanem.«

»To je pametna beseda,« me pohvali in pristavi: »Ste se gotovo vedno skrbno ogibal ženskega spola?«

»Ravno nasprotno; imel sem zelo veliko z njim opraviti.«

In to je res. Kajti več ko pol življenja sem poučeval žensko mladino.

»No, potem ste pa res imeli pasjo srečo, da niste ‚not padli‘. Pazite, da se zdaj, ko vam že lasje silijo v sivo barvo, ne zagalopirate! Starim samcem se to zgodi rado.«

»Bodite brez skrbi; jaz se ne bom vkljub sivim lasem zagalopiral,« zatrjeval sem mu resnega obraza.

»Jaz sem se pa že, ko sem bil še moker za ušesi (grüner Junge). Da bi se vsaj ne bil...«

In mož mi je povedal največjo zmoto svojega življenja. Bila je zgodba idealnega mladeniča, ki misli, da mora v lepem telesu bivati tudi lepa duša.

»Vam je lepo,« je sklenil, »ko greste kamor hočete, jaz pa moram tisto Ksantipo...«

In zopet je udaril togotno s palico po tleh.

Ker se je medtem solnce pomaknilo že precej visoko, sem se poslovil od moža, ki me je zavidal zaradi mojega samskega stanu, in se napotil v dolino. Na klopi sta še vedno sedela novoporočenca, se držala za roke in si pogledovala v oči. Ko sem šel mimo, sem na tihem želel, da bi jima to solnce sreče nikdar ne zašlo...

(Konec prih.)

Jos. Wester:

Iz Tržiča v — Tržič

(Dalje.)

Danilo se je, ko sem se dvignil z mehkega ležišča. V jutranji pozdrav so krog koč gostoleli krilati »gozda prebivalci« v soglasju z žuborečim studencem; vse je dehtelo od svežosti mladega jutra.

S Šenkovc planine sva morala pot na Ojstre, ki sva ga hotela še tisti dan zavzeti, usmeriti proti vzhodu, torej drugače, kakor sva prvotno nameravala. Prijazni »gazda« nama je na papir narisal, kako se je treba ravnati, da prideva v dolino Korškega potoka; od ondi dalje pa drži lepa cesta ob vodi skoz na Obirsko, sosesko v znožju Ojstrca. Da bi ne bila imela tega nariska in nekaj turistovskega instinkta, bi skoz goščo gozdov in nepreglednost pokrajine ne bila lahko našla pravega izhoda. Tako pa sva po dveh urah spešne hoje zagledala v bližini na solnčni rebri obmejno selo Korte z belo cerkvico na višini. Tik ob poti sem skoraj z nogo zadel ob »srečonosca«, dva čvrsta temnorjava jurčka, prava gobana. »To bo nekaj za najin opoldanski priboljšek!« sem si mislil. Na Koroškem se ponujajo jurji kar na poti!

Hoja po novi nedavno nadelani cesti bi nama bila postala enolična, če ne bi bila природа s svojimi fantastičnimi oblikami poskrbela za izdatne premene. Dolina se ponekod stiska v tesno deber, ki je graditelje prisilila, da so cesto speljali zdaj po tej, zdaj po oni strani potoka; mestoma so morali izsekati galerije in preseke v dolomitske pečine. Pokrajinsko in tehnično zanimiva soteska! Srečavala sva domačine, ki so se vračali od maše iz obirske cerkve — bila je ta dan nedelja — in vidno so bili presenečeni, da so se mogli s tujcema

slovenski pozdraviti in pokramljati. Tod biva še nepokvarjen naš rod. Kmetje Grabelniki, Smrtniki, Gradišniki itd. molče pričajo: »documenta damus, qua simus origine nati«.*

Kosila v Kovačevi gostilni ob Obirščici bi ne omenil, če ne bi bilo v zvezi s tistima gobanama izpod Kort. Gostilničar, sicer vljuden mož, se je branil, da bi jih dal pripraviti za obed, češ, da takih gob tu nihče ne uživa in da je zdravnik dovolil le neke rumene gobe; vse drugo pa da je strupeno. Ko sem prevzel vso odgovornost za posledice, se je krčmarica vdala, da nama jih skuha, okisane s krompirjem. Reči moram, da jih je okusno pripravila in da se krčmar kar ni mogel načuditi, da nama taka »strupena« hrana ni nahudila. Da bi Podobirci vedeli, kake dobrote jim nudi njih zemlja, bi se znali drugače z njimi okoristiti! So pa naši gobarji boljši veščaki, ki se jim zabavno nabiranje včasi bogato izplača.**

Ko sva se osvežila še z domačo slatino, ki v tej dolini na več mestih izvira, sva se poslovila od dolincev in se napotila v reber. Z višine 650 m se je treba dvigniti do vrha Ojstrea (2142 m) za okoli 1500 m, toliko, kakor iz Vrat na Kredarico, skoraj ves čas po napeti strmini. Zato pač dajejo zložnejši turisti, ki hočejo posetiti Obir, prednost lagotnejši poti, ki izhaja iz Železne Kaple. Nisem si mogel kaj, da se ne bi pomudil pri župni cerkvi obirski, ki sem si jo bil pred 25 leti prvikrat ogledal in sem na starem pokopališču ob njej čital zgolj slovenske napise. Čedna starinska cerkev gorskega tipa spominja na položaj našega Sv. Primoža pod Veliko Planino. Napisi, tudi iz novejše, povojne dobe, so še vsi pisani v jeziku naroda, ki tu živi in umira. Župnik, prijazen naš gorenjski rojak, nama je postregel po stari slovenski navadi s cvetnim medom in črnim kruhom ter naju vljudno pospremil dokaj daleč v breg. V razgovoru z njim sem izvedel marsikaj zanimivega o današnjih časih na Slovenjem Koroškem.

Grintavci so se vedno više dvigali izza Jezerskega pogreza, čim više sva spela po zdaj gozdnatem, zdaj golem pobočju. Nad njimi so se kopičili temni oblaki: pripravljala se je nevihta, ki se je kmalu odražala v votlem daljnem grmenju. Kjer se strne obirska pot z Jovanovo — zdaj jo drugače nazivljejo — se je pričela zložnejša hoja po golem hrbtu, ki se vleče v položnem vzponu vseskoz do Rainerjevega doma pod vrhom Ojstrea. Dobro štiri ure popoldanske hoje sem imel za seboj in kar odleglo mi je, ko sem se udomil v udobnem planinskem zavetišču.

Pod večer sem pohitel še na vrh k Hannovemu meteorološkemu motrišču. Krasen večerni prizor! Po Kamniških planinah je še divjalo neurje, ki se je vleklo na vzhod proti Gólici (Koralpe) in Svinški

* Slov.: »sami pričamo, odkod izhaja naš rod«.

** Na Jančjem je imela neka kmetica lansko jesen nabranih 50 kg suhih gob, kar ji je vrglo okroglih 4000 dinarjev.

planini. Na zapadu pa je bilo jasno; zadnji žarki tonečega solnca so z oranžnim sojem obsevali robove Julijskih velikanov in Karavanških vrhov, v Dravski kotlini pa se je svetlikal trak glavne reke in se srebrila gladina Vrbskega, Klopinskega in Goseljskega jezera.

Petič v življenju sem stal na vrhu Obira, na tem sijajnem koroškem razgledniku. Ko sem ga bil (leta 1904.) prvokrat posestil, me je veličastje tega razgleda tako navdalo, da sem napisal svojo prvo popotno črtico in v njej še mladostno romantične refleksije: »Tu zreš pred seboj torišče naše davne zgodovine, ta lepi del zemlje je bil nekdanje središče slovenskega ozemlja, tod so gospodovali domači knezi svojemu narodu. Zdaj pa? Odgovori si sam!« V tujsko knjigo pa sem bil takrat zapisal v cirilici: »Očak Obir, le trdno stoj in čuvaj našo zemljo!« Bajilo, ki se ni izpolnilo! — In dobro pomnim, kako prešerna ubranost je navdajala mnogoštevilno družbo slovenskih turistov, ki smo bili z vseh strani prihiteli o Velikem Šmarnu leta 1920. semkaj na planinski tabor, delat propagando za zaželeni uspeh narodnega glasovanja! Mineva prvo desetletje od tiste dobe: koroški »domovinci« jo bodo letos burno proslavljali, mi pa se je bomo spominjali z otožnimi občutki. Kaj bi nam sedaj hasnilo očitane in krivičenje! Zlo je ostalo nepopravljeno in nepopravno. V Podjuno in Rož in Zilo pljuskuje od severa valovi nemškega morja, ki so že pred stoletji zagrnili prvotno slovanske naselbine med Donavo in Dravo. Kakor daleč ti sega oko proti severu, do Velikega Kleka in Dachsteina, povsod je nekdanje prebival naš rod, danes pa le še izpačena krajevna imena pričajo o slovanski preteklosti. Prav, da je zastrto prihodnosti zagrinjalo! »Zemlja moja, čudovita! Kakor lepo deklé si. Prav zato, ker je lepa, jo prvo skvarijo in ubijejo. Ali je res tudi tebi v prokletstvo tvoje lepote blagoslov? Tvoja jezera in tvoje nebo, tvoje polje in tvoj log, tvoje rude in tvoj les, tvoja pesem, tvoja beseda, ki že kaj kalno teče in se le zdaj pa zdaj kakor ... srebro stara slovenska žlahtnina oglasi?« — tako toži v elegični ubranosti naš pisatelj rapsod.*

Proč temne misli! Napočilo je soparno jutro. Poslovala sva se od prijaznih domačinov in krenila po severnem pobočju v Bilštanjsko grapo z namenom, da bi čim prej dospela v ravnino in se z avtobusom odpeljala v Spodnji Rož. Nad slapom, ki mu Korošci pravijo »Bilštanjška cura«, sem počakal na tovariša, ki je bil dokaj zapoznel. (Nepriliko so mu delali čevlji, kar je turistu prav zoprna ovira, kadar se pojavi.) Po specialki sva ugotovila, da si moreva pot znatno prikrajsati in olajšati, če kreneva kar na levo nekako po izohipsi 700 m proti Razpotniku ob Frajpahu. In res, pot izprva sicer ni bila kazna, toda kmalu sva zaznala, da je prava, čeprav jo je napis značil kot

* Iv. Pregelj v črtici »Tam za zadnjo goró« (Mladika, 1929., stran 327). To je poglavje iz koroške povesti »Umreti nočejo«, ki jo letos izda Družba sv. Mohorja.

»privatno«. V velikem loku sva bočila po obronkih Malega Obira, ves čas skozi vzorno gojen jelkov gozd, dokler nisva pri Razpotniku stopila na gladko cesto. Kameniti spomenik ob cesti potniku pove, da je na tem mestu dne 4. maja 1921. junaško smrt storil mladenič »im Kampfe um das geliebte Vaterland«. Neme črke — glasne priče!

Opoldan sva prikorakala v Šmarjeto v skrajnjem koncu Spodnjega Roža; lična vas, ki jo diči mogočna starinska cerkev. Napisi na nagrobnih kamnih so večidel slovenski; spomenik v vojni padlim občanom nosi slovensko in nemško besedilo, v posebnem grobu pa počivajo slovenski fantje, padli v »koroških« bojih. Občina ima slovenskega župana, narodna zavest med starejšimi ljudmi je čvrsta. Toda kakega mišljenja bo mladi rod, ki se vzgaja v ponemčevalni šoli? To je rana, ki se je dotikati je mučno.

Točno ob pol eni smo odbrzeli v ličnem avtobusu iz Šmarjete nizdol proti Borovljam. Na Koroškem je avtomobilski promet spričo vzorno vzdrževanih cest, ki se pač ugodno razlikujejo od naših, v silnem razmahu. Do izhodišč vseh planinskih tur se lahko pripeljemo v modernem vozilu. Celovec in Beljak sta kakor dve prometni žarišči velikanske elipse — koroške zemlje. V načrtu nama je bilo, da dospeta ta dan v Loče nad Baškim jezerom, od koder bi nadaljevala planinsko hojo po grebenih Karavank nazaj v Tržič. Vse je šlo naglo kakor v filmu: v Borovljah je bilo jedva časa, da sva presedla v celovski avtobus, ki naju je potegnil skozi Kožentavro do Homberskega mostu. Odtod pa v pospešenem brzohodu na železniško postajo v Svetni vasi. Toliko da sva si kupila vozni listek, in že sva vstopila v vlak v smeri proti Podrožčici. Kar dobro nama je dela nevihta, ki je med treskom in gromom spremljala brzeči vlak. Tovariš me je bil že prej opozoril, da sva na nekaj pozabila: na kosilo; te zadeve da turist ne sme v nemar puščati, najsi še tako hiti dalje. No, kosilo sva res že davno zamudila; zato pa sva si hotela privoščiti izdatno malo južino kar v Beljaku. Ob sebi se ume, da je nama teknilo, saj je od ranega zajtrka v obirskem domu minilo že deset ur.

V Beljaku sva sedla zopet na avtobus, da naju mimo Marije na Zili in preko Dobrave pripelje v Loče na znožju ponosne Kepe. Kar objestna se mi je zdela taka udobna vožnja ob mislih na križevo pot, ki jo je v najslabšem vremenu, v strahu pred zlohotnimi nasprotniki prehodil v temni januarski noči leta 1919. naš dični Ksaver Meško, ko je moral na vrat na nos ostaviti svojo župnijo v Mariji na Zili in bežati preko Štebna in Malošč v Karavanke, kjer se je preko Blekóve rešil v Kranjsko Goro. Bilo je v tisti prevratni dobi, ko so narodni nasprotniki bili kakor obsedeni od divjaške psihoze. Bridko je človeku pri srcu, ko čita tiste Meškove spomine*: »Najhujši so bili

* Na begu. Koledar Družbe sv. Mohorja za leto 1921., stran 30—48.

„nemško misleči“ Slovenci. Vobče je to najgrša sorta ljudi pod milim Bogom.« Ali: »Naučil sem se med vojsko marsikaj, zlasti pa: zaničevati ljudi in si pomagati sam.« Trpke besede, ki jih je moglo izviti iz duše nežočutnega pesnika le bridko občuteno spoznanje človeške zlobe in nasilnosti.

Ločane so postale, odkar sem jih pred 20 leti zadnjikrat videl, kaj čedna letoviška vas. Sploh storé Korošci mnogo za to, da privabijo v svoje kraje letoviščarje. Nova gostilna, v kateri sva s tovarišem večerjala in prenočila, nudi gostu vse moderne udobnosti. Ob cesti so postavili spominsko kapelico z značilno trodelno sliko, ki naj alegorično predočuje, kako sta se slovenski in nemški živelj v deželi pobratila. Na spodnjem predelku pa so nemški zapisana imena občanov, ki so padli v vojni dobi 1914.—1920., po večini slovenski priimki. Le v cerkvi se še čuva slovenski značaj stare dobe: slovenski napisi na križevem potu in na banderih ter mramornata spominska plošča z imeni v vojni padlih faranov. Občevalni jezik med domačini je seveda slovenski, toda mladi svet te pozdravlja le nemški.

Ker se je tovarišu otiska na nogi razbolela, se je, dasi nerad, odločil, da se odpové nadaljnjemu pešačenju in se vrne v Ljubljano po najzložnejši poti — po železnici. (Konec prih.)

Dr. J. Šašel:

Imenoslovje Koroških Karavank

II.

Ob Zgornjem Rožu.

S Kepo dobijo Karavanke visokogorski značaj, od tu dalje se razprostirajo po slemenu oni kameniti travniki, po katerih so dobile v pradavnini ime.

Ime Kepa med Korošci ni udomačeno; Zilani jo imenujejo Jepa, Rožani pa K ū m (na Komè). Poslednje ime bo menda prvotno, ker severno višino 1739 m imenujejo eni kakor drugi Komnica (Mala Kepa je suženjsko po nemškem Kl. Mittagsgogel prestavljena!). Severna stena Kepe se imenuje Grlo, sedlo med njo in Komnico pa zavzema planina Borovščica, koje vzhodno pobočje je razorala grapa Strga'vnice. Komnica pošilja na severovzhod goli rob, ki se ob Turški Glavi 1511 m razkolje v skalnato grlo in se nadaljuje spodaj v prodišču Búr; vzhodno steno te kotanje tvori Bučovník 1240 m, na severnem ronku ležijo Kopánje. Na sever se odcepi od Komnice preko planine Bliščea rob, ki se končuje z Arihovo Pečjo 1054 m (Graue Wand), na vzhod pa daljši hrbet preko Sedliča 1177 m na Gráčenco 1359 m do 1162 m, koje vzhodni rob zavije severovzhodno preko Mšelic v Srednje Brdo ob Podrožici.

Raz Karavank se nadaljuje jugovzhodno po skalnatih Vršèh, med katere se je globoko zarezala Škrbina 2035 m, pod to se nadaljuje severovzhodno drča Klin in spodaj grapa Hudi Graben, ki delita Borovščico od vzhodne planine Gumno¹; nad to je v Vršèh zarezava Vrátice, vzhodno na slemenu

¹ gumno — v narečje: gamno. Pokvarjeno: gebno!

je sedlo Mlinca 1581 m (Krošci pravijo: Rdéčica), Vršje pa poprej zavijejo severovzhodno na Résmanico 1755 m, ki kaže na vzhod gola rjava rebra Rdéčice² 1390 m; severovzhodno pa se nadaljuje hrbet Črnega Brda 1284 do 647 m, ki deli zapadni dol Za Gráčenco od vzhodnega Klome.

Od Babe 1892 m se odcepi na severovzhod hrbet Koprivnjak 1754 m, Jelenova Luža 1183 m, Orlovica, ki se konča na Tabru,³ pod katerim se začne predor na Jesenice; vzhodno tega hrbta se razprostira Perendol (Bärental).

Od Babe vzhodno so Róžica 1777 m, sedlo Rožica 1594 m, Petelin 1754 m, Klek, sedlo Jekelé 1490 m in Golica 1836 m.

Golica pošilja na sever dva robova, ki oklepata dol Rádiše: od višine 1813 m severno Kladjje 1327 m, Rádišni 1355 m in Suhi Vrh 1289 m, Bukov Vrh (severna terasa Kresnice, zapadno pobočje pa Bâselšče); od 1785 m pa se vleče na sever daljši rob preko Turna 1296 m (vzhodno pobočje zavzemajo seče⁴ Gájtenca, Ruť, Pvánje) na hrbet Zgorelec 1220 m (Kapellenberg), kojega zapadna plat se imenuje Pleče (seča Trébeži), severno vzhodje pa Kovánje in Frina.⁵

Hrbet Golice preide na zapadu v sedlo Krnica⁶ 1343 m, nakar sledi več vrhov, katerim Korošci pravijo Kočna. Badjura navaja: Ptičji Vrh 1548 m, sedlo Kočna 1459 m, Lepi Vrh, Koroško ime pa ima zopet sedlo Črvič⁷ 1560 m, od katerega se vleče na sever daljši hrbet, ki deli zapadno Veliko od vzhodne Hale Suhe. Ta hrbet ima sprva ime Lom (zapadne globeli: Koti, vzhodno pobočje: za Gočevco), ob višini 1226 m pa se deli v dva robova, ki oklepata Pozečji Graben⁸ in se oba imenujeta Mošenik; zapadni od teh robov kaže proti Veliki Suhi golo rebro Šúpenca 1204 m ter se konča v seči na Ravnih 1014 m in Ibérnici, severno vzhodje Čréšnjane je služilo prej za vojaško strelišče.

Vodovje: Reka izvira iz več pritokov izpod Komnice, sprejme pritoke tudi iz grape Kóvrat izpod Arhove Peči in iz Šuma pod Gračenco; Lovníca ob Št. Jakobu; Bistrica izpod Kepe (iz Klina in Hudega Grabna ter iz Strgávnicice izpod Borovščice), pretoka dol Zagračence ter sprejme Prívilčico iz dola Klome, nato ob Tabru še Róžico iz Perendola, ki se steka iz pritokov: Švigenca izpod Golice, iz Hude Doline (grapa pod Kladjem), Starega Perendola pod Rádišnim vrhom, Črnelega Potoka pod Suhim Vrhom, nato sprejme Bistrica še Rádišo izpod Golice ter Bèlšo izpod Čmrnice pri Hodnini; Velika Suha priteče iz Kotov, Mala Suha izpod Struške.

Naselja: Málnice (Mallenitzen), Kot (Winkel), Hodnína (Kanin), Svetnè⁹ (Schlatten), Lèše (Lessach), Podrožčica (Rossenbach), Brézica (Friessnitz), Bróje (Frojach), Mala Gora (Kleinberg), Hum (Buch-

² Rdéčica — pokvarjeno: Ardešica!

³ Ime Tabor se daje navadno soteskam ob izhodu v dolino. Pri tem Tabru ob Podroščici so se po znani povesti o Miklovi Zali utaborili Slovenci pred Turki.

⁴ Beseda »seča« pomeni v narečju senožet, travnik v višjih legah, ki se samo enkrat na leto pokosi (»poseče«), pozneje pa popase.

⁵ Frina = Freiwald.

⁶ Doslej Podgorsko (pravilno bi bilo: Podgorjánsko!) sedlo.

⁷ Črvič se imenuje pravzaprav severovzhodna terasa v pobočju Struške, preko katere se mora iti v Malo Suho.

⁸ Pozečji Graben imenujejo Svečani vsled neumevanja pomena: Zečji Graben; Nemci so iz tega napravili Hasengraben in ta naziv prenesli v dol Velike Suhe.

⁹ V narečju: Svatnè; pisava Sovatna in Slatina je mogla nastati samo vsled neumovanja narečja.

heim), Dolinčiče (Dolintschach), Goriče (Goritschach), Rávne (Raun), Reka tudi Porečani (Mühlbach), Gorinčiče (Gorintschach), Dravljáne (Dreillach), Srèje tudi Sréjane (Srajach), Velkavas (Längdorf), Tále¹⁰ (Thale), Podgorjáne (Maria Elend), Brèžnje (Friesnach, večji del te vasi je izpodjedla Drava in se ta pušča imenuje sedaj Sibirija), Rute (Greuth), št. Ožbald.

(Dalje prih.)

Hišni red

veljaven za planinska zavetišča Slovenskega Planinskega Društva.

(Sklenjen v seji širšega Osrednjega Odbora dne 19. julija 1930., po starem hišnem redu in po predlogih odsekov ter Osrednjega Odbora.)

1.

Vsak posetnik koč je dolžan se čitljivo vpisati v spominsko knjigo; poleg imena naj navede poklic in stalno bivališče. Mazanje knjige in neumestne, zadirljive opazke v njej naj se opuste. Oskrbnik (oskrbnica) se mora prepričati o pravilnosti vsakega vpisa in opozoriti na vsak nedostatek. Kdor bi odklonil vpis v knjigo, ta se mora takoj odstraniti iz koč.

2.

Rezerviranje prostorov (posebnih in skupnih) v planinskih kočah ni dovoljeno.

3.

Sobe in postelje v skupnih ležiščih se oddajajo turistom po vrsti, kakor prihajajo. Damske spalnice so določene izključno samo za dame, razen če jih do 22. ure ne zasedejo.

4.

Turist sme v eni in isti koči samo 3 dni zaporedoma prenočevati. Če primanjkuje ležišč ali postelj, sme vsak do 20. ure novodošli gost zahtevati, da oskrbnik odreče sobe in ležišča gostom, ki se nahajajo v koči nad tri dni. Izjeme dovoljuje s posebno izkaznico osrednji ali podružnični odbor.

5.

Od 22. ure zvečer do 5. ure zjutraj mora biti v vseh prostorih koč popoln mir. Po 22. uri zvečer se smejo dajati jedi in pijače samo novodošlim gostom kot okrepčilo. Brezpogojno je v tem času (od 22. do 5. ure) prepovedano izdajanje vsakterih alkoholnih pijač v društvenih prostorih.

6.

Turisti, ki pridejo v koč po 22. uri zvečer, smejo ostati v jedilnih prostorih le tedaj, ako se obnašajo popolnoma mirno. Ko se okrepčajo, naj mirno odidejo na prostore, ki se jim odkažejo. Strogo morajo paziti, da ne nadlegujejo spečih gostov z ropotom. Pri odhodu v spalnico morajo sezuti okovane čevlje.

¹⁰ Beseda Tále je nastala od tálati (= deliti), ker se je nekdanja gmajna razdelila.

7.

Turisti, ki odhajajo zjutraj pred 5. uro, morajo vstajati, se opravljeni in odhajati tiho in mirno, da ne motijo spečih gostov, in smejo okovane čevlje obuti šele zunaj spalnic.

8.

Prepovedano je, stopati ali hoditi v kateremkoli obuvalu po ležiščih in posteljnini, ali ležati na njej v mokri ali umazani obleki.

9.

Iz razlogov zdravstva in snage je strogo prepovedano, jemati posteljnino, zlasti odeje iz koče, da bi se na njih ležalo, ali v katerekoli druge namene, razen pri reševanju ponesrečencev.

10.

Uporaba štedilnika in kuhinje je dovoljena samo oskrbniku.

Za kuhanje ali gretje jedil in pijač, ki jih prinesejo turisti s seboj, se mora plačati za to določena pristojbina.

Prepovedano je v kuhinji delati toaleta ali sicer v njej v nadlego postajati.

11.

V kočah, kjer je pomanjkanje vode, je turistom strogo prepovedano pranje lastnega perila.

12.

V kuhinji in spalnih prostorih ni dovoljeno kaditi.

13.

V jedilnih prostorih smejo ostati gostje le tedaj čez noč, kadar ni ležišč na razpolago.

Če zmanjka ležišč, sme oskrbnik napraviti ležišča za silo. Ako so ta opremljena z odejami in madraci, se plača za nje pristojbina, veljavna za skupna ležišča.

14.

Pijača in razglednice se morajo sproti plačevati; vsako prebiranje med zalogo razglednic je nedopustno. Zaželeno količino dobi turist na podlagi vzorcev, ki jih pokaže oskrbnik.

Zdravila in obveze iz domače lekarne oddaja samo oskrbnik in le proti takojšnjemu plačilu.

15.

Jedilni list in vsi ceniki morajo biti pritrjeni v jedilnih sobah na vidnem mestu.

16.

Za vsako ležišče se mora plačati cela pristojbina, tudi če se porablja samo kratek čas ali samo podnevi.

17.

Po društvu dovoljene znižane pristojbine se pripoznajo samo tistim članom, ki se izkažejo s pravilno izkaznico dotičnega leta.

Kdor pri sestavi obračuna ne pokaže društvene izkaznice, velja za nečlana.

18.

Vodniki imajo pravico do brezplačnega ležišča, plačati pa morajo perilo.

19.

Preden zapusti posetnik koč, oziroma preden poravna račun, se mora oskrbnik prepričati, je li dotičnik zapustil odkazan prostor v redu. Poškodba ali onesnaženje se mora plačati takoj. Odškodnina, ki jo določi oskrbnik, se mora plačati brez ugovora; pristojna pa gostu pravica, da se pritoži tako glede upravičenosti kakor višine na osrednji, oziroma podružnični odbor.

20.

Vsak obiskovalec planinskih zavetišč naj v lastnem interesu pomaga oskrbniku ali oskrbnici vzdrževati red in v vsakem oziru pristojno vedenje; naj s tem pripomore, da postane prebivanje v kočah prijetno in da dosežejo zavetišča svoj namen. Vsi gostje se pozivljajo, da naznanijo vsaktere nerednosti, osobito vsako kršenje nočnega miru, nedostojno obnašanje in razgrajanje Osrednjemu Odboru SPD v Ljubljani, razen tega tudi odboru podružnice, če je lastnica koč ta.

21.

Vmešavanje v gospodarske zadeve pri planinskih zavetiščih ni izven uprave nikomur dovoljeno.

22.

Prepovedano je jemati pse v prostore, ki služijo gostom.

23.

Proti vsakomur, ki bi se ne pokoril hišnemu redu, sme oskrbnik (oskrbnica) najstrožje nastopiti in ima pravico in dolžnost, ga odstraniti iz koč, ako se vede uporno in se ne vda.

Gostje, ki se obnašajo neprimerno ali se sploh ne pokorijo hišnemu redu, izgube tudi pravico do vseh olajšav v koči. Dolžnost oskrbnika je, da take osebe naznani svojemu gospodarju ali naravnost Osrednjemu Odboru, oziroma odboru dotične podružnice. Osrednji, oziroma podružnični odbor ima pravico dotičnika izključiti od obiska poedinih ali vseh svojih planinskih zavetišč, začasno ali trajno, širši Osrednji Odbor pa tudi od obiska vseh planinskih koč.

Obzor in društvene vesti

† Fran Kocbek. — Še za zadnjo številko »Plan. Vestnika« je prispeval ta neumorni planinski delavec dve poročili in pravkar so se delale velike priprave za otvoritev novega Doma na Korošici, ki bi naj na slavnostni dan, 17. avgusta, dobil po očetu Savinjskih Alp ime »Kocbekov Dom« (in ga je tega dne res dobil), kar je teden prej, 7. avgusta, nam vsem nepričakovano, za vselej zatisnil svoje oči patron tega Doma, ustanovitelj in trdni steber Savinjske podružnice SPD, častni član SPD, strokovni monografist Savinjskih Alp, utemeljitelj Planinskega koledarja, veščak v planinskem rastlinstvu, vsestranski delavec na prosvetnem in gospodarskem polju, nadučitelj Fran Kocbek. — Pokopan (9. avg.) leži v Gornjem Gradu, kjer je učiteljeval od leta 1890. do upokojitve (1922.), a

živel tam do svoje smrti. — Dosegel je 67 let starosti, rojen 28. januarja 1863. v Ločkem vrhu pri Ivanjih blizu Radgone, a si je ravno kot planinec ohranil telesno in duševno svežost do zadnjega.

»Plan. Vestnik« se bo svojega zvestega sotrudnika še spomnil.

Izredni Osrednji občni zbor SPD.

Vršil se je 22. junija t. l. v Mestnem Domu v Ljubljani. Sklican je bil, ker je predsednik dr. Tominšek Fran odstopil in so odstopili, oziroma izvolitev odklonili tudi gg. dr. Reja, Gspan in ing. Škof.

Predsedoval je predsednikov namestnik g. prof. Mlakar Janko. Ta je na kratko naznanil, da je predsednik dr. Tominšek pri odborovi seji dne 28. maja javil svoj odstop, češ, da mu je po odsekih delovanje onemogočeno. Odbor ga je prosil, naj prekliče svoj odstop in nadalje obdrži predsedstvo. V to privoliti je bil pripravljen, če se na občnem zboru zadeva glede odsekov uredi. — Nato prečita prof. Mlakar samostalni predlog, ki ga je na občni zbor stavil predsednik dr. Tominšek, in k temu podano njegovo izjavo:

a) Samostalni predlog predsednika:

Občni zbor naj sklene sledeče:

Odseki, ki so bili na Osrednjem občnem zboru 12. junija 1929. izvoljeni in so se po občnem zboru 26. aprila 1930. po poročilu g. dr. Tume Henrika nanovo konstituirali, se razrešijo svojih pravic in dolžnosti. Po odsekih že izdelani predlogi se odkažejo v daljnje reševanje Osrednjemu Odboru.

Osrednjemu Odboru je prepuščeno, da po potrebi v smislu društvenih pravil osnuje nove odseke, ki jih izbere in pritegne za pripomoč pri upravi in društvenem delovanju.

Osrednjemu Odboru se prepustijo dalje vse ureditve glede »Planinskega Vestnika« in uredništva.

b) Izjava predsednika dr. Tominška:

»Stavil sem za občni zbor samostalni predlog, da se finalizira vprašanje, ki je dovedlo do mojega odstopa, in si usojam pozvati se na svoj tozadevni dopis ter ponoviti, kaj mi je v glavnem onemogočilo sodelovanje v odboru.

Vzrok so bili odseki.

Odseki so si prisvojili pravico, da ukazujejo Osrednjemu Odboru. Pustimo na strani vprašanje, ali so bili pravilno voljeni, posebno ob burnem koncu zadnjega občnega zbora, ko se člani odsekov niti niso točno določili niti se ni moglo zanesljivo sklepati. Ko so se potem pod vodstvom, dr. Tume odseki združili v enoto, s pravicami, da bodi ta v odbor pritegnjena in mu ukazuje, sem zahteval, da se neha kuratela, kakršno hočejo odseki izvrševati nad odborom. Saj vendar odbor nosi odgovornost; zato pa mora imeti mir in konsolidacijo, če naj uspešno dela. Zahteval sem torej, naj se pozovejo odseki, da najprej v določenem času izdelajo svoje predloge (saj so imeli dovolj časa!), potem pa se razrešijo, ker bodo o tozadevnih predlogih sklepali odbor in drugi po pravilih določeni činitelji. To dvakrat ponovljeno naziranje se ni vpoštevalo. Glede uredništva »Plan. Vestnika« je odbor dvakrat sklenil, da ostane za enkrat pri starem; takrat se ni nič oporekalo, ko sem naglašal, da kake bistvene izpremembe v teku leta niso mogoče. Pri zadnji seji, pri kateri sem odstopil, pa se je vkljub temu, da dotični odsek (dr. Tuma, Wester, dr. Mrak) vsled izstopa inšpektorja Westra ni bil več aktiven, smatralo za dopustno, da je dal dr. Tuma pri organizaciji odsekov ta odsek kratkoma po svoje kompletirati in je vkljub protestu starejših odbornikov imela obveljati teza, da bo ta tako kompletirani odsek stavil šele svoje predloge glede »Plan. Vestnika« in da bo šele potem končno sklepal odbor.

Videl sem, da imam večino odbora proti sebi in sem odstopil, ker sem se prepričal, da bo, dokler bodo ostojali ti odseki, vedno na eni ali drugi strani tlelo, tako da meni kot predsedniku ne bo mogoče plodno delati.

Šele po zadnjem občnem zboru sem dokončno izvedel, da je bila lista novega odbora sestavljena po članih »Skale« po njenem občnem zboru in da je še posebno dr. Tuma opetovano pozivljial na občnem zboru nahajajoče se »Skalaše«, da se morajo zanesljivo udeležiti občnega zbora SPD. Udeležili so se ga res v strnjeni vrsti in so s tem imeli vse odločevanje na občnem zboru v svojih rokah. Pri nobenem tako močnem društvu, kakor je SPD, ki ima z gospodarskimi in finančnimi stvarmi posla, se še ni zgodilo, da bi se brez stvarnih razlogov vrglo iz odbora večje število starih, izkušenih odbornikov, osobito še trgovcev. Vse to me podpira v naziranju, da hočejo od te strani voditi SPD. Če se to uveljavi, potem ne morem ostati kakor kaka marioneta v odboru SPD; naj prevzamejo delo in odgovornost tisti, ki so inicijatorji in voditelji cele akcije.

Ker so me odborniki ponovno prosili, da bi preklical svoj odstop, oziroma sprejel zopetno izvolitev, sem z ozirom na svoje mnogoletno delo bil pripravljen zopet sprejeti izvolitev, ako dobim z ureditvijo zadeve glede odsekov in z dopolnilnimi volitvami garancije, da bo delal odbor v tem pravcu, da se s težkim trudom in z velikimi žrtvami pridobljena imovina SPD vzdrži v prid dosedanjim svrham in da ne pride društvo s kakimi eksperimenti v nevarnost gmotne propasti. Jaz za kaj takega odgovornosti nočem imeti.

V zadnjih odsekovih predlogih, ki jih je poslal dr. Tuma, se ponovno — in torej proti sklepu skupščine — hoče ugotavljati vrednost imovine, očitvidno v namenu, da bi se potem razpolagalo s to imovino pač v svrhe, za katere bi gmotna sredstva ne bila na razpolago. Saj ima društvo nad 650.000 Din dolga in prva naloga odbora je, skrbeti za to, da se štedi in z dohodki čim preje ta dolg pokrije, odnosno preskrbi amortizacija. Tudi ostali predlogi odsekov merijo na nedogledno zadolžitev brez kakega praktičnega pomena za planinstvo. Proti temu bi se moral jaz, če bi bil predsednik, odločno postaviti.

Ker pa tako prevladovanje nad odborom vršijo baš odseki, zato moram vztrajati na tem, da se to neznosno stanje odpravi.

Odposlanci, ki so prihajali do mene, so mi navajali, da zastopajo tudi stališče, da imajo odseki staviti samo nasvete in da odločuje izključno odbor. Ker pa so se vzdržali odseki na zadnjem občnem zboru in sedaj še raztegnili svojo kompetenco, je treba baš na občnem zboru, tedaj na sedanjem izrednem občnem zboru, to ugotoviti in prepustiti odboru izbiranje in snovanje odsekov. V kateri obliki se spravi in veljavo izključna pravica odbora, da odloča v društvenih zadevah v smislu pravil, je meni vseeno.« —

Predsedujoči prof. Mlakar je nato pozval k debati o stvari; priglasi se je kot prvi g. dr. Oblak, ki pa je molče in lojalno pripustil, da je prvi izpregovoril g. dr. Tuma, ker je kot »zastopnik odsekov« reklamiral zase prvo besedo.

Gosp. dr. Tuma: Govornik je najprej govoril o razvoju našega društva, iz skromnih početkov. Utemeljeval je iz tega prirodnega razvoja potrebo odsekov in je od sebe odvrčal sum, da je on vodja opozicije; češ, ta je le sama prišla k njemu. Nato se je spustil v kritiko delovanja društva; SPD je pod ero dr. Frana Tominška kot predsednika doživelo svojo »heroično dobo«. Toda dr. Tuma ni zadovoljen z delovanjem tega društva, zlasti ne v kulturnem oziru. Priznava, da je g. dr. Tominšek razumno vodil v tej »heroični« dobi društvo, ni pa znal preprečiti tako ponesrečeno stavbo, kakor je n. pr. stavba na Krvaveu, v katero so se zabili stotisoči, dočim za izdajo zemljevida, ki bi stal kakih 800.000 Din (!), nima denarja. Na vrhu Golice v Kadišnikovi koči je opazil, da je imela oskrbnica le dvoje vrst dostojnih razglednic s kočo, ki naj jih sploh zalaga društvo, neka humo-

ristična karta pa je predstavljala dva planinca, ki se med padcem poljubljata — to da je nedostojno — SPD. Hišni red v kočah da je premalo strog, pije in raja se po 10. uri; njega da to ne moti, celo veseli ga, če ni truden; če pa je truden, pa trdo spi. Toda drugi ljudje niso taki ko on, zato ne govori pro domo. Manjka sploh vzgoje planincem, ki da jih treba vzgajati.

Skandalozna je tudi planinska knjižnica SPD. Ko bo urejena, spada uredništvo v Ljubljano, ker je Maribor predaleč od Osrednjega Odbora v Ljubljani, ki mora biti v vednem stiku z urednikom. Dr. Josip Tomišek je sicer vzoren in požrtvovalen urednik, ki žrtvuje prosti čas in cele počitnice »Plan. Vestniku« in so sploh njegove osebne in literarne kvalitete take, da ne bo možno dobiti enakega; toda radi knjižnice bo treba tudi z uredništvom v Ljubljano.

Vodniki SPD da so škandalozno slabo organizirani pa tudi neizvežbani, pri reševalnih delih bi se silno blamirali, ako bi ne imeli Skalašev, zlasti Jožeta Čopa.* Skratka: odseki so zato potrebni in jih ne gre razpuščati, ker so delali in so napravili »red za gorske vodnike«, tarifo in načrt za reforme, predlog glede rešilnih ekspedicij, glede knjižnice in glasila zemljevidov itd.

Nato so sledila izvajanja dr. I. C. Oblaka, ki je napram dr. Tumi poudaril sledeče:

Iz dejstva, da se je sklical izredni občni zbor, razvidim, da se je pojavila kriza v društvu, ki potrebuje bolj nego katerokoli drugo miru in resnega dela, ne pa demagoških fraz. Kot popolnoma objektivni opazovalec dogodkov v zadnjem času, se moram nehoče vprašati in vprašati nas vse: »Za kaj nam pravzaprav gre?«

Vidim, da si stojita nasproti dva tabora, dve bojni fronti. Pa, če bi Vas vprašal, kaj pravzaprav loči oba, in da mi povejte le eno načelno vprašanje, ki nas razdružuje, bodeste morali priznati, da bi bila oba tabora v zadregi. Gosp. predsednik je odstopil, češ, da ne more delati, ako se mu delajo zapreke z neupravičenimi interpelacijami in predlogi, in ako si prisvaja neki odsek nepristoječo mu oblast nad odborom. Zato je tudi tu predlog, da se odseki razpustijo. Meni se zdi, da gre tako odstop predsednika kakor tudi predlog na razpust prav vse h odsekov vendarle nekoliko predaleč. Po pravilih morejo obstojati odseki, a ne morejo imeti nikdar oblasti nad odborom, nego le posvetovalni glas. Kar je proti pravilom, ne more obstojati; mi moremo samo konstatirati, da nobenemu odseku ne gre več nego to, kar mu priznajo pravila. Po § 55. društvenih pravil more obstojati odsek za markacije potov, za prirejanje izletov, potovanj, predavanj v smislu § 3. d »i. t. d.« pravil; ta »i. t. d.« ne more pomeniti drugega kakor podobno udejstvovanje, nikakor pa ne more odsek vršiti takih poslov, ki so pridržani odboru. Tu pa se je pojavil nakrat nekak finančni odsek za pregled finančnega stanja radi dajatev v kulturne namene etc., za izdajo lista, določitev urednika itd. Kar po pravilih ne more obstojati, je samo po sebi nelegalno, tega tudi ni treba razpuščati in mora čuvati nad tem tako predsednik kakor oblast, ki je odobrila pravila. Tudi, ako bi sam občni zbor ustanovil kak tak odsek in bi mu dal več pravic, kakor je v to upravičen po pravilih, bi bil tak sklep pravno neveljaven, kajti poprej bi se morala skleniti izprememba pravil.

Za kaj vam torej gre? Društvo, kojega naprave in odlično delovanje priznava vsak objektivni opazovalec, je izmed onih društev, ki imajo pokazati nesporne uspehe; ono napreduje tako, da se vsi, ne samo Slovenci, zlasti tujerodeci čudijo, kako se je moglo planinstvo med tako malim narodom, kakor so Slovenci, povzpeti do take višine. Naravnost demagoško je podcenjevati to delo in je staviti tako nizko, kakor je to storil dr. Tuma. In naše glasilo? Imamo »Plan. Vestnik« in

* Jože Čop je član rešilnega odseka Slovenskega Planinskega Društva.

odličnega urednika dr. Josipa Tomiňška, čigar idealnost priznavajo vsi. e 20 let je urednik in »Plan. Vestnik« se priznava glasom moje lastne vednosti od vseh slovanskih udeležencev na Asocijaciji slovanskih turističnih društev — kot najboljše urejevani slovanski planinski list. Sedanji urednik ostani, ker je nepogrešljiv; vrhu tega je naravnost smešno govoriti o oddaljenosti Maribora od Ljubljane. — Pa predsednik? Imamo izjavo vseh podružnic, da uživa predsednik dr. Fran Tomiňšek zaupanje vseh podružnic, ki tvorijo skupno z osrednjim zastopstvom vrhovno instanco celokupnega SPD. To mu lahko zado- stuje. Skupščina kot vrhovna instanca je tudi kompetentna odločati in konstatirati, kje se neha kompetenca kateregakoli odseka in do katere meje morejo iti njegove pravice, pa tudi o tem, ali sploh pravno obstoji — njej naj se prepusti odločitev o obstoju in razpustu odsekov.

»Zato predlagam, da se naprosi g. dr. Fran Tomiňšek, naj prekliče svoj odstop pod enodušno konstatacijo, da noben odsek ne more imeti več pravic, nego mu jih dajo pravila, in da proti pravilom sploh obstojati ne more, o čemur naj definitivno odloi skupščina celotnega SPD.

Nas druži vse višja sila, ki stoji nad vsemi odseki in kateri smo podrejeni vsi, to je višja oblast in sila našega napredka in naše prosvete, in v imenu te ideje prosim, da se sprejme soglasno ta predlog.«

Ker je bil ta edini konkretni predlog širši in rešuje tako volitev predsednika kakor tudi njegov samostalni predlog, ga je dal prof. Mlakar v razgovor, a je zahteval strogo stvarnost.

Proti predlogu so govorili gg. dr. F. Pretnar, dr. Mrak in dr. Rus; dru- štveni nadzornik dr. Senjor pa je izjavil, da podružnice z nezadovoljstvom gledajo sedanji nevzdržni položaj v Osrednjem Odboru. Zadnji redni občni zbor SPD aprila meseca je pokazal, kako neresno in v kako nedostojni in nevredni formi se vodi nestvarni in osební boj v društvu; predsednik g. dr. Tomiňšek vendar ne more biti odgovoren za take malenkosti, ki se navajajo; menda se zdi g. dr. Tomiňšek kot starejši planinec nekaterim mlajšim bolj »starokopiten«, ker je previden gospodar ter pretehtuje razne izdatke, vendar pa je ta »starokopitnost« včasih le dobra in koristna. On ne bi imel nič proti temu, ako se izvoli še sposobnejši pred- sednik, toda dokler takega ni, so vse podružnice enodušne za dr. Oblakov predlog, ki je posredovalen in docela na mestu.

Končno je podal nekaj resumé predsedujoči prof. Janko Mlakar:

Zavračal je predvsem neupravičene očitke dr. Tume, po čigar govoru bi se dobil utis, kakor da odbor vsa leta, od kar on (Mlakar) v njem sedi, ni nič pamet- nega in koristnega delal, čeprav mu priznava v isti sapi »heroíno« dobo. — Očitek dr. Tomiňšku glede koe na Krvavcu, je naravnost nezaslišano krivičen; prav dr. Tomiňšek je bil v očeh mladih, ki so forsirali to stavbo, oni trmoglaví »starokopitnež«, ki je skušal z vsemi silami preprečiti to stavbo, a je bil od takozvane opozicije majoriziran. Še premalo »starokopiten« je; e bi bil bolj, bi bilo za društvo še bolje! Da pa zastopnik opozicije zdaj zvra to, kar je uprav opozicija zakrívila, na ramena onega, ki je hotel to preprečiti, je vendarle več ko preveč! Prav isto je z namigavanjem radi onih razglednic v koi na Golici, za katere vendar predsednik ne odgovarja, nego oskrbnica ali morda tudi gospodar koe, ako je stvar res tako huda. Govornik je že kot duhovnik proti nemoralnim razglednicam, tudi proti hrupu in nedostojnemu vedenju v koah. Pa, ali je za to kriv — predsednik v Ljubljani, e se dela kje visoko v planinah nemir po 10. uri?! Turisti morajo z vzgojo sami pri sebi začeti; tu ne more niti društvo niti predsednik ničesar drugega storiti, kakor zabiati strogo pažnjo na hišni red;

to pa se itak stori in se bo v bodoče še bolj. Kar se tiče »Plan. Vestnika« in urednika, pa mu je dal dr. Tuma tako izpričevalo, da ga ni treba hvaliti še njemu.

Zato daje dr. Oblakov predlog, ki se mu vidi tak, da more vsakdo zanj glasovati, na glasovanje. — Nato je bil dr. Oblakov predlog sprejet z veliko večino.

Potem se je opravila še dopolnilna volitev dveh odbornikov in enega namestnika, ker so trije (ing. Škof, dr. Reja in Gspan) po rednem občnem zboru izvolitev odklonili. Predlagali sta se dve listi: g. V. Naglas je predlagal g. R. Rozmana, G. Čadeža in dr. Stanka Tominška. Ker je pa g. Rozman izjavil, da izvolitve radi zaposlenosti ne more sprejeti, je predlagal mesto njega g. ravnatelja Spendeta. G. Kham pa je predlagal tri druge gospode. Pri glasovanju je bila prva lista, g. V. Naglasa, sprejeta z veliko večino. — S tem je bil občni zbor zaključen.

Otvoritev najvišje planinske kočice na Velebitu (»Rosijeva koliba«). — V nedeljo 17. avgusta t. l. se je izvršila posebno slovesna otvoritev najvišje turistične postojanke v našem divjevličastnem Velebitu. Poleg Čehov, ki jih je zastopal predsednik Asociacije slovanskih tur. društev g. V. V. Jeniček iz Prage, so se udeležili slavnosti tudi zastopniki našega društva: gg. odbornika M. Hrovatin in A. Spendet ter častni član društva dr. Jos. C. Oblak. Koča, imenovana »Rosijeva koliba«, leži v najzanimivejšem predelu severnega Velebita pod Rožanskimi Kuki, pod Pasarićevim Kukom, ki nosi ime staroste hrv. planinarjev, g. Jos. Pasarića, predsednika HPD; ta je storil to najnovejšo, razmeroma malo, a lično zavetišče, zdaj najvišje v Velebitu. Zupnik Ljubičić je po blagoslovu imel lep nagovor, za Čehe je govoril Jeniček, za Slovence dr. Oblak, čigar poetski spis v našem »Plan. Vestniku« je predsednik posebno priznalno omenjal. Insp. dr. Primožič je podal kar esej o Velebitu in njegovem narodu, dr. Poljak pa se je spominjal enega najidealnejših velebitologov, dr. R. Simonovića. Častitljivi, 82letni botanik Rosi je poslal pismen pozdrav. — Vse slavje je imelo izredno prisrčen značaj ter ostane vsem v najlepšem spominu. Naš list pa bo z nadaljevanjem dr. Oblakovega spisa še tem pozorneje uvajal tudi naše planince v vse tajnosti tihega, a silnega Velebitskega gorskega kraljestva.

Nova italijanska planinska zavetišča v obmejnem gorovju. — Dne 14. septembra se bo vršila otvoritev prvega italijanskega zavetišča v Triglavski skupini. »Società Alpina delle Giulie« je v družbi s Società Ginnastica Triestina sklenila zgraditi zavetišče na italijanski strani Triglava. Zavetišče stoji nad izhodom iz Doliča v zavetju pred vetrovi in plazovi, z dobro pitno vodo. Zgradba je postavljena iz lesa in tako, da se lahko po potrebi razširi. Ime novemu zavetišču bo po alpincu-prostovoljcu Napoleone Cozzi, ki je bil že pred vojno znan alpinist in plezalec; bil je tudi izboren telovadec. Leta 1916. je umrl v bolnici v Monza kot vojak-alpinec. Za stavbo se je zanimala vojna uprava in je tudi le z njeno pomočjo bilo mogoče postaviti zavetišče. Značilno je, da znani list »Il Resto del Carlino«, ki izhaja v Bologni, sklepa vabilo na otvoritveno slavnost z besedami: »Da na goste pride iz Komne nemirna senca Špele, zagorele hčere pastirjev, iz Trente pa senca Jerice, plavolase zaročenke drznega lovca Zlatoroga, varuha triglavskih zakladov, skritih v nedrih Bogatina.«

Italijanska sekcija alpskega kluba v Reki je postavila nedavno ob 1002 m na Pečini v skupini Učke nad Opatijo zavetišče na ime Rudolf Pavlovac. Ista podružnica je otvorila pod Snežnikom na Polici 1225 m zavetišče na ime »Mario Angheben«; oba sta padla vojaka. To zadnje zavetišče je v prvi vrsti namenjeno smučarstvu. Na Snežniku samem je še od prej postavljeno zavetišče na ime Gabriele d'Annunzio.

Grintavec in Štruca, severozapadna stena. — Dvojica Rudolf Fritsch in Walter Linderbach z Dunaja sta se v zadnjih dveh letih sistematično lotila naših Savinjskih, da prvenstveno preplezata — kolikor je javnosti znano — nezmagane stene in prehode. Tu poročamo o dveh nedavno izvršenih vzponih, kojih opis nam je dal g. Fritsch na razpolago.

1.) Grintavec (2558 m) severozapadna stena, 8. julija 1930. Smer je vobče sledeča: Iz Češke kočice v Zgornje Ravni. Vstop je na skalnati pomol, ki leži v navpični smeri pod škrbino, podobno vratom; pot do njega po strmem snegu, težko na vrh pomola. Nekoliko na levo čez ozke lašte navzgor v ploščat žleb in čez kratko zarezo na majhno stopnjo (možic!). Za dolžino vrvi v dobri skali navzgor, pred neko vdolbino bolj na desno čez težavne plošče na slabo stojišče. Naravnost po steni, ki je tu manj nagnjena, do obširne police. Od nje-nega desnega (zapadnega) konca po žlebih in kratkih kaminih k rdeči skali, med njo dve majhni jami. Od tu bolj na levo k majhni vdolbini; zdaj pa prav na levo čez sila krušljivo in težko skalo in zelo izpostavljeno k peči, zrušeni od stene. Naprej nakvišku, do žleba, napolnjenega s snegom. Po njem (previdno!) in čez kratko stensko stopnjo v škrbino zapadno od Grintavca. — Stena je visoka 400 m, pleže 3 ure, deloma zelo težke. (Dež ju je oviral, da nista preplezala severozapadne stene naravnost).

2.) Štruca (2464 m), severozapadna stena, 10. julija 1930. — Iz Češke kočice na Jezersko sedlo do razpadle pastirske kočice. Od tod po travnatem žlebu, nato po grušču pod steno. Po dolgem, velikem kaminu se prepleza spodnji del stene, in sicer iz početka po težkih ploščah, v kaminu navzgor do 15 m visokega neprehodnega praga; na desnem robu, skrajno težavno kvišku, dokler nad pragom ne preprečkaš zopet v kamin čez navzven obrnjeno ploščo. Za dolžino vrvi naprej v samem kaminu, dokler te previsna stopnja zopet ne prisili, da ga zapustiš. Čez slabo razčlenjeno steno na desno na rob in končno nekaj lažje zopet na levo h koncu kamina. Kamin se žlebasto nadaljuje, tod in nato po krušljivih škrapljah na lašto, ki vede na levo k robu. Po tem robu, na obeh straneh obdanem z globeljo, dalje kakih 200 m, strmo in težavno, na izraziti vršac roba, z možicem. Dalje čez krušljive škraplje k zadnjemu delu stene, ki se — težko — prepleza čez škraplje in grušču skoraj neposredno na teme Štruce in hitro na vrh. — Stena je visoka 600 m, plezanje traja 4 do 5 ur; je zelo težko v ponekod krušljivi skali; kamin je skrajno težak.

Na Krim! Goro, ki je Ljubljčanom, ko se ozirajo proti jugu, s svojim valovitim hrbtom najmarkantnejša vzpetina, visoka 1107 m, in ki jim velja za vremenskega znanika, pozna Ljubljčan katerekoli kategorije večinoma le iz daljave in le malo jih je, ki si privoščijo hvaležni izlet na Krim vsaj enkrat v letu.

Krim je bil turistom doslej nekako znerok, dasi ima eno izhodišče, Preserje, celo svojo železniško postajico, drugo pa, Tomišelj na južnem robu Ljubljanskega Barja, je za pešca, ki mora prekoračiti okoli 10 km po enoličnem Barju, malo mikavno. Odkar pa imamo redne avtobusne vožnje na Ig in zlasti v Borovnico skozi Podpeč, se da izlet na Krim opraviti zlahka v enem poldnevu. Če se odpelješ iz Ljubljane z borovniškim avtobusom, si v pol ure v Podpeči — na znožju Krima; nato kreneš po cesti do vasi Jezera, ki ima to ime po svojem stalnem jezercu; odtod pa zaviješ v breg po kolovozu in po bližnjicah, ki so vse dobro zaznamovane. Markacijo je nedavno oskrbela Notranjska podružnica SPD; tuintam se še poznajo sledovi davne markacije, ki so jo bili pred več ko 30 leti napravili ljubljanski študentje, prvi pionirji ljubljanske okoliške turisticke, med njimi mladi J. C. O., sedanji naš zanosni planinski pisatelj. Dvomim, da bo sedanja temnordeča barva tako trajna, kakor je bil živordeči minij, ki so ga prej uporabljali za markiranje.

Dobri dve uri se šetaš po senčnatem mešanem gozdu, da dosepeš na košenico v sedlu pod glavnim vrhom; še 10 minut strmo navkreber, pa si na vrhu Krima, na Turnu, odkoder si ti odpre veličasten razgled na Ljubljansko kotlino z Barjem in Ljubljano, na Pograjške Dolomite, Dolenjsko gričevje in na ves obsežni gorski obod od Nanosa in Trnovskega lesa do Julijskih Alp, Karavank in Kamniških planin; bolj zastrt pa je pogled proti jugu.

Na povratku kreneš, če hočeš priti na izžansko plat, nizdolu po kolovozu v Tomišelj, ali po drčavi strmini, po Plazu, v Strahomer, ali pa se vrneš po zapadnem pobočju do košenice, kjer zaviješ ali v levo na Zgornjo Brezovico in dalje v Preserje ali pa, kar je najbolj priporočljivo, na Planinico, to idilično naselbino na Krinskem pobočju. Če ti preostaja časa, še ubereš pot nad Preserjem k Sv. Ani, ki je nesporno najlepše razgledišče tik nad Barjem in prekaša oba druga préserska hriba: Žalostno goro in Sv. Jožefa. Ljubljanci so v prejšnji dobi, ko še ni bila stekla železnica preko Barja, kaj radi prirejali družabne izlete po Ljubljani do Podpeči, nato pa k Sv. Ani ali na Žalostno goro. Biedermeierska romantika je sicer minila, vendar bi tudi dandanes taka udobna kombinacija povodnega in pešaškega sporta marsikoga izredno zadovoljila. — V Ljubljano se vrneš ali z vlakom s Preserske postajice ali pa počakaš v Podpeči avtobusa, da te popelje domov.

Poset Krima je hvaležna tura v pomladanskem in posebno v jesenskem času. Priporočam ga zlasti takim izletnikom, ki lahko pogrešajo odmora in okrepčila v gostilni ali planinski koči — zakaj nobene take še ni na Krimu. Sploh pa: kak izletnik je to, ki se ne more za 4 do 5 ur odreči telesnemu užitku! Preprost izlet na najbližji »tisočak« ljubljanske okolice, na Krim, na »ljubljanski Olimp«, kakor ga vneseno nazivlje R. Badjura v svojem 84. izletu, poplača turistu mali trud z obilnim estetskim užitkom. Prepričajte se!

W.

Vjekoslav Cvetišić, Sa planina i gora. Dojmovi i utisci. Knjiga III. Zagreb 1930. (Cena Din 30—; naroča se v knjigarnah ali pri pisatelju, Zagreb, Ilica 85).

Že tretja knjiga našega neumornega planinca in priljubljenega pisatelja; kakor prejšnji dve, tako se bo tudi ta omilila bralcem, pa naj so planinci, ki ob čitanju knjige obnavljajo svoja lastna, ista pota, ali pa neplaninci, ki se v udobni sobi vmišljajo v slikane grozote planinskih nevarnosti ali se naslanjajo ob nazornem uprizarjanju krasot planinske prirode, vmes pa se ugabljujejo v psiho i planinca i planinskega domačina ter v projicirano živost »mrtve« prirode same.

Ni baš bogato planinsko slovstvo pri nas Jugoslovanih, dasi je planinstvo pri Slovencih in Hrvatih zares dobro razvito; saj ni vsakemu planincu dano, da bi svoje planinske doživljaje znal uliti v pisateljsko obliko ali pa, da bi, ako je za to zmožen, našel voljo in čas za to. Novinarskih poročil imamo še dokaj, a ta služijo po svojem bistvu kajpada najraje senzaciji, in če pa dnevnomu poročevalstvu. Našemu pisatelju Cvetišiću pa je očitno namen, da svojim posetom gora in izkušnjam, ki se mu na potu podajajo, pogodi širše in globlje ozadje s trajno veljavo, kakor to pač zahteva knjiga (ne kake novine). Zato so njegovi spisi res to, kakor jih označuje, »dojmovi i utisci«. Vendar pa spisi niso samo rezoniranje — to bi z ugodjem prenašali le redki, za to ustrojeni bralci — ampak nudijo tudi dovolj konkretne snovi, da lahko s pridom služijo tudi turistu v praktične svrhe, če bo morda kdaj izvrševal isto turo. Spričo tega nekako filozofskega stališča našega pisatelja napram potrebam in pomenu planinstva je pri njem tudi umljiva absolutna objektivnost nasproti raznim strujam v turistiki, oziroma hribolastvu. Kakor čuti vso poezijo in romantiko gorstva poleti, pozimi, ob krasnem solnčnem svitu, v divni noči, v strašni nevihti . . . , tako navdušeno priznava velike čine naših plezalcev, n. pr. tistih štirih zmagovalcev severozapadne stene Škrlatice, a ne enostavno kot dejstvo, ampak kot učinek človeške volje. »Skoraj nepojmljivo je«

pravi na strani 22., »da so se po tej steni mogli povzpeti ljudje s svojo fizično močjo in z največjim preziranjem smrti... Kdo more pravilno razumovati neodoljivo silo človeške težnje in silno voljo prvih in neustrašnih planincev?«

Ena stran modernega razvoja ga nekoliko zavaja v melanholijo, to je profanacija čiste prirode (stran 57) z modernimi prometnimi sredstvi, z modernimi ali modernimi stavbami, dočim romantična pristnost gine. A tolaži ga moč prirode same, ki ostane vedno ista, čeprav se človeče v njej po svoje obnaša (stran 52): »V enostavnosti prirode okrepimo duha in telo in najdemo radost življenja. Danes, ko se tako naglo kreta film življenja, ko živimo z brzino telefona in radija, ko tekmuje stroj s človekom, a človeka po Beethovnu navdušuje godba Zamorcev, ko se išče lepota telesa brez duše, v teh časih je potrebno, da gremo s čim večjim zanosom v planinsko prirodo.« In naj smo še tako »moderni«, vendar se klanjamo kakor naši pradedje večnemu čudežu solnca. — In tehnična stran plezalstva? Res ima danes plezalec sredstva, prej neznana; a vse mu nič ne pomaga, če nima močne volje in hrepenenja v srcu — v tem pogledu smo si ostali vse čase enaki. (Prim. stran 56.)

Naš pisatelj je obenem prvovrsten fotograf; svojo knjigo (73 strani) je izredno bogato, s 16 celostranskimi slikami, posnetih na turah, opremil; med njimi je osem lastnih. Slike zato tudi kažejo, katere gore je pisatelj obhodil; slike so sledeče: Grebeni Kočne, Dinara, Cetinsko polje z Dinaro, Biokovo, Škrlatica, Julijske Alpe z Vršiča, Kamniške Alpe, Planjava, Jutranje megle (v Kamniških planinah), Grebeni Mrzle gore, Veliki ali Burni Bitoraj, Matterhorn, Uspon na Monte Rosa, Monte Rosa, Dufour, Pogled z Monte Rosa proti jugu. Kajpada se v knjigi ne govori samo o gorah, ki so naslikane; te so le eden zastopnik. Pozna pa naš pisatelj in po bistvu označuje s svojih lastnih tur gorovja s celim ozemljem teh zastopnikov; najbolj omiljene so mu, se mi zdi, naše Kamniške-Savinjske; ali ne bomo rekli: »Po pravici?«

Knjiga se bo rada čitala; in to zasluži.

Dr. Jos. Tomišek.

Odkritje spominske plošče † Vinku Habetu.

Sokol I (Ljubljana) in prijatelji so vzdali Vinku Habetu, ki se je lani dne 21. julija smrtno ponesrečil v severni Triglavski steni, krasno spominsko ploščo, tik ob poti čez »Prag«. (Vstop Slovenska smer.) V nedeljo 27. julija 1930. je bilo odkritje plošče. Ob 11. uri dopoldne je daroval katehet g. Jalen sv. mašo zadušnico v kapelici v Vratih. Po maši je pevski zbor Sokola I zapel v kapelici pesem: »Usliši nas, Gospod!«

Po končani maši so se odpravili turisti in Sokoli pod steno, k plošči. Pri plošči je najprej govoril Sokol br. Evgen Lovšin, ki je zastopal odsotnega sokolskega starosta g. ing. Bevca. Po govoru je odkril ploščo, nato jo je blagoslovil katehet g. Jalen. Spominska plošča ima napis: »21. VII. 1919 se je v tej steni smrtno ponesrečil naš sokolski brat in prijatelj Vinko Habe. V njegov spomin so vzdali ob obletnici smrti to ploščo bratje in sestre Sokola I v Ljubljani ter njegovi prijatelji!«

Ploščo so ovili z lepim vencem iz planinskih rož, ki ga je poklonil Sokol I; tudi drugi turisti so ploščo obsuli s planinskim cvetjem.

Drugi je govoril g. Pavle Poljanec v imenu TKS; spominjal se je pokojnika kot prijatelja »Skale«. Za njim je zapel pevski zbor »Na planine«. Tretji je govoril g. Oton Raška v imenu prijateljev in stanovskih tovarišev. — Končno se je vsem zahvalil pokojnikov brat g. Jože Habe; prosil je navzoče, naj vsak vzame s seboj v Ljubljano kamen iz Triglavske stene, da bo iz njih postavil spomenik na Vinkovem grobu. S pesmico »Zemlja slovenska« je pevski zbor zaključil sestanek in množica se je razšla.

Udeležencev je bilo pri plošči okrog 200, vsak je dobil od Sokola 1 lepo sliko pokojnega. Med udeleženci so bili zastopniki raznih društev in udruženj. Klub češkoslovaških turistov je zastopal g. Jeniček, SPD dr. Tominšek ml. in Makso Hrovatin, TKS g. Pavle Poljanc; navzoč je bil tudi Jeseniški Sokol in člani rešilne ekspedicije.

Franika Mijić.

Še nova smer v Triglavski steni. Naš plezalski triumvirat, gg. Joža Čop, Miha Potočnik in dr. Stanko Tominšek, so 19. avgusta preplezali novo varijanto v Triglavski steni: iz Skalaške smeri v severozapadni rob. Zazdaj le zabeležimo ta novi uspeh našega domačega plezalstva.

Planinske proslave. — Tekom avgusta so se vršile sledeče pomembne proslave v naših planinah: Dne 17. avgusta je agilna Poljčanska podružnica SPD otvorila zavetišče na Boču; istega dne se je kot Kocbekov Dom otvoril Dom na Korošici; oboje z udeležbo stotin posetnikov. — Dne 24. avgusta pa se je proslavljala 30letnica Češke kočee pod Grintavcem; ta proslava je dobila po zastopnikih obliko sijajne slovanske manifestacije. O proslavah bomo poročali.

Nesreče. — V Triglavski steni je dne 11. avgusta padel in si desno nogo težko ranil tehnik Vojislav Avakumović iz Zemuna. — Zaradi nedostajanja prostora bomo o rešilni akciji i za Avakumovića i za † Wolfa Luckmanna poročali prihodnjič.

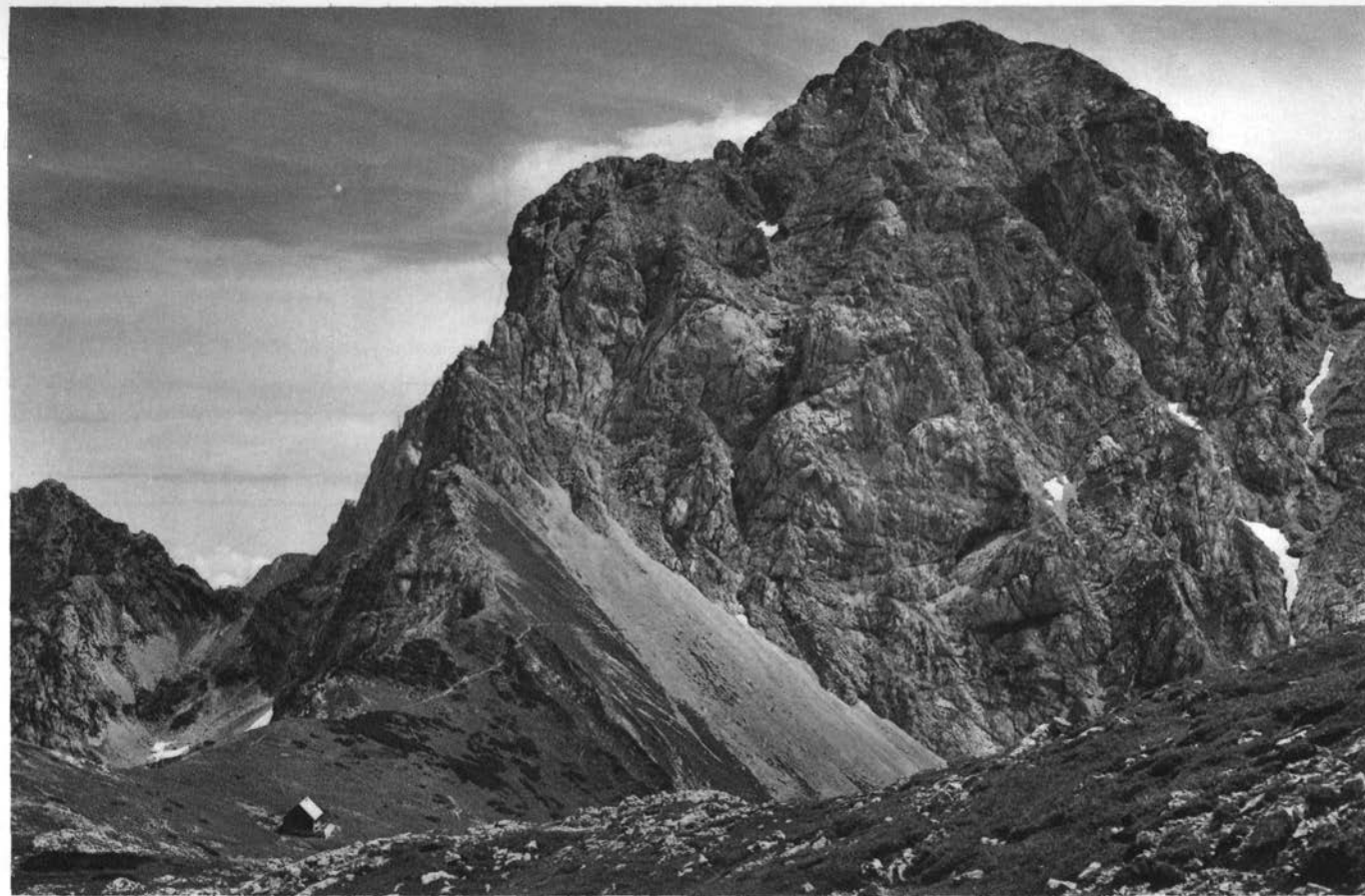
Od uredništva. — Zaradi obsežnih društvenih poročil smo nadaljevanje član-
kov gg. Jos. Zazule in Viktorja Pirnata morali odložiti za prih. številko.

Naše slike. — Kamniško sedlo s Planjavo. — Na Kamniškem sedlu (1920 m) imamo precej veliko Kamniško kočee, ki nudi dobrodošlo zavetišče ob prehodu iz Kamniške Bistrice v Logarsko dolino in za ture v Grintavcih, posebno pa na bližnja vrhova: Brano in Planjavo.

Na današnji sliki vidimo to kočee prav majceno; seveda izginja ob višini mogočne Planjave (2399 m), ki izpolnjuje našo sliko. Pot, ki je od kočee na Planjavo nadelana, drži preko plazu in pod stenami na desni rob (Sukalnik) in se dá na sliki zasledovati. Ker je pot dobro zavarovana, je pristop na vrh brez težave in je torej tura na Planjavo zelo priljubljena. Prehod v Logarsko dolino gre od kočee na levo čez rob sedla in pod Brano nizdol na Okrešelj. Na sliki se rob sedla sicer vidi, a se ne odraža dobro, ker je spojen z zapadnim delom Okrešlja, koder vodi pot na Savinjsko sedlo (2001 m). Na levo od tega sedla se vidijo odrastki Križa, na desni pa se za steno Planjave nekoliko prikazuje skalovje Mrzle Gore. T.

Vsebina: Dr. Jos. C. Oblak: V okrilju Visoke Tatre (str. 193). — Janko Mlakar: Hochkönig in Dachstein (str. 196). — Jos. Wester: Iz Tržiča v Trzič (str. 199). — Dr. Jos. Šašel: Imenoslovje Koroških Karavank (str. 203). — Hišni red za planinska zavetišča SPD (str. 205). — Obzor in društvene vesti: † Fran Kocbek (str. 207). Izredni Osrednji občni zbor SPD (str. 208). Otvoritev najvišje planinske kočee na Velebitu. Nova italijanska zavetišča v obmejnem gorovju (str. 212). Grintavec in Štruca, severozapadna stena. Na Krim (str. 213). Vjekoslav Cvetišić, Sa planina i gora (str. 214). Odkritje spominske plošče † Vinku Habetu (str. 215). Planinske proslave. Nova smer v Triglavski steni. Nesreče (str. 216). Naše slike (na prilogi): Kamniško sedlo s Planjavo.

»Planinski Vestnik« izhaja 12krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto Din 40.—, za inozemstvo Din 60.—. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru SPD v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek, gimn. ravnatelj v Mariboru. Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tominšek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.)

Kamniško sedlo s Planjavo

Fot. Ivan Tavčar